

THE PROCESS OF STRUCTURAL TRANSFORMATION OF THE ECONOMIC SECTOR OF BINH LIEU DISTRICT, QUANG NINH PROVINCE FROM 1996 TO 2022

Nguyen Thi Thuy Hien

Hoanh Bo High School, Quang Ninh

ARTICLE INFO		ABSTRACT
Received:	19/9/2023	Along with Vietnam's general trend in the innovation process, Binh Lieu district's economy is increasingly developing strongly in a modern direction, contributing to promoting the continuous political, cultural and social development of a mountainous locality of Quang Ninh province. The economic structure of Binh Lieu district has changed positively such as increasing the proportion of industry - construction and service industries, reducing the proportion of agriculture. On that basis, Binh Lieu has formed an economic structure of agriculture - forestry - fishery - handicrafts - industry - services to promote the local potential and advantages. Through the use of historical and logical methods, document research and field research, this article analyzes the process of restructuring the economic sector of Binh Lieu district, Quang Ninh province from 1996 to 2022. The success of the economic restructuring process shows the Party's correct policies and the efforts of the government and people of all ethnic groups in Binh Lieu district, Quang Ninh province.
Revised:	19/9/2023	
Published:	24/10/2023	
KEYWORDS		
Binh Lieu		
Quang Ninh		
The Economic Structure		
Agriculture		
Forestry		

QUÁ TRÌNH CHUYỂN DỊCH CƠ CẤU NGÀNH KINH TẾ CỦA HUYỆN BÌNH LIÊU, TỈNH QUẢNG NINH TỪ NĂM 1996 ĐẾN NĂM 2022

Nguyễn Thị Thuý Hiền

Trường THPT Hoàn Bồ, Hạ Long, Quảng Ninh

THÔNG TIN BÀI BÁO		TÓM TẮT
Ngày nhận bài:	19/9/2023	Cùng với xu hướng chung của Việt Nam trong quá trình đổi mới, kinh tế huyện Bình Liêu ngày càng phát triển mạnh mẽ theo hướng hiện đại, góp phần thúc đẩy sự phát triển không ngừng về chính trị, văn hoá, xã hội của một địa phương vùng núi của tỉnh Quảng Ninh. Cơ cấu ngành kinh tế của huyện Bình Liêu chuyển biến tích cực: tăng tỷ trọng ngành công nghiệp - xây dựng và ngành dịch vụ, giảm tỷ trọng của ngành nông nghiệp. Trên cơ sở đó, Bình Liêu đã hình thành cơ cấu kinh tế nông - lâm - ngư - tiểu thủ công nghiệp - dịch vụ nhằm phát huy những tiềm năng và lợi thế của địa phương. Thông qua việc sử dụng phương pháp lịch sử, lôgic, nghiên cứu tài liệu và nghiên cứu thực địa, bài viết phân tích quá trình chuyển dịch cơ cấu ngành kinh tế của huyện Bình Liêu, tỉnh Quảng Ninh từ năm 1996 đến năm 2022. Thành công của quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế cho thấy chủ trương đúng đắn của Đảng, sự cố gắng nỗ lực của chính quyền và nhân dân các dân tộc huyện Bình Liêu, tỉnh Quảng Ninh.
Ngày hoàn thiện:	19/9/2023	
Ngày đăng:	24/10/2023	
TỪ KHÓA		
Bình Liêu		
Quảng Ninh		
Cơ cấu kinh tế		
Nông nghiệp		
Lâm nghiệp		

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.8773>

Email: hienguyenthuy1981@gmail.com

1. Giới thiệu

Bình Liêu là huyện miền núi, biên giới của tỉnh Quảng Ninh; có gần 43 km đường biên giới tiếp giáp với Trung Quốc, địa hình hiểm trở, giao thông khó khăn; chủ yếu là người dân tộc thiểu số sinh sống, trình độ dân trí không đồng đều, nhiều tập quán lạc hậu, hủ tục còn tồn tại, tỷ lệ hộ nghèo cao... Những năm qua, Huyện ủy, Ủy ban nhân dân huyện đã quán triệt, thực hiện hai nhiệm vụ chiến lược bằng nhiều chủ trương, biện pháp lãnh đạo, chỉ đạo đồng bộ, khai thác, phát huy mọi tiềm năng, thế mạnh của địa phương, khơi dậy tinh thần đoàn kết, nỗ lực của cấp ủy, chính quyền, các ban, ngành, đoàn thể và nhân dân, quyết tâm xây dựng huyện phát triển toàn diện, cả về kinh tế, văn hóa, xã hội, quốc phòng, an ninh, đối ngoại, cùng với các địa phương khác thực sự là “phên giậu” vững chắc vùng biên cương Đông Bắc của Tổ quốc.

Nghiên cứu về huyện Bình Liêu nói chung và chuyển dịch cơ cấu kinh tế nói riêng là đề tài được nhiều nhà khoa học quan tâm trên nhiều góc độ khác nhau. Những nghiên cứu đó tập trung vào một số khía cạnh như: chuyển dịch cơ cấu kinh tế và thực trạng ở một số địa phương khác trong cả nước [1] - [3]; tiềm năng phát triển du lịch ở huyện Bình Liêu [4], [5]; phát triển cây dong riềng ở huyện Bình Liêu trong so sánh với huyện Tiên Yên [6]; chương trình mỗi xã một sản phẩm OCOP ở Bình Liêu [7]; xây dựng nông thôn mới ở Bình Liêu [8]... Các nghiên cứu đã công bố là tài liệu tham khảo để chúng tôi tiến hành khảo cứu vấn đề chuyển dịch cơ cấu kinh tế huyện Bình Liêu từ năm 1996 đến năm 2022 dưới góc độ nghiên cứu lịch sử.

2. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu lịch sử, logic, nghiên cứu tài liệu, thực địa là các phương pháp chủ yếu trong quá trình triển khai nghiên cứu này. Phương pháp nghiên cứu tài liệu được sử dụng để thu thập thông tin về sự phát triển kinh tế và quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế của huyện Bình Liêu qua các giai đoạn lịch sử. Phương pháp nghiên cứu thực địa được sử dụng để làm rõ hơn kết quả chuyển dịch cơ cấu kinh tế của huyện Bình Liêu giai đoạn 1996 - 2022. Từ đó, nghiên cứu giúp đưa ra những nhận định khách quan, chính xác về quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế và tác động của chuyển dịch cơ cấu kinh tế đối với sự phát triển của huyện Bình Liêu, tỉnh Quảng Ninh.

3. Kết quả và bàn luận

3.1. Chủ trương chuyển dịch cơ cấu kinh tế của Đảng bộ huyện Bình Liêu

Trước những đòi hỏi bức thiết của địa phương, vận dụng sáng tạo chủ trương của Đảng và Tỉnh ủy Quảng Ninh, Đảng bộ và chính quyền huyện Bình Liêu đã thực hiện công tác đổi mới và phát triển toàn diện nền kinh tế, khắc phục những hạn chế, yếu kém trước đó, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho người dân.

Với nhận thức kinh tế có vai trò quyết định đối với sự phát triển của xã hội, là cơ sở, tiền đề để củng cố, tăng cường quốc phòng, an ninh, Đại hội đại biểu Đảng bộ huyện Bình Liêu lần thứ XXIII (1996) đã chỉ rõ phương hướng, nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội giai đoạn 1996-2000: “Tiếp tục tập trung đầu tư cả chiều rộng lẫn chiều sâu, xây dựng nền kinh tế hàng hóa nhiều thành phần theo định hướng xã hội chủ nghĩa. Tập trung đầu tư phát triển theo cơ cấu kinh tế: nông - lâm - công nghiệp - thương mại và dịch vụ; chuyển dịch kinh tế tự cấp, tự túc sang kinh tế hàng hóa...” [9, tr.254].

Trong những năm 2005-2010, Bình Liêu xác định mục tiêu, định hướng phát triển là: “Tích cực chuyển đổi cơ cấu kinh tế theo hướng nông - lâm nghiệp, thương mại, dịch vụ, tiểu thủ công nghiệp, công nghiệp. Trên cơ sở đó tiếp tục thực hiện công cuộc đổi mới, sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa một cách toàn diện, vững chắc và đồng bộ, chủ động, tích cực khai thác mọi tiềm năng thế mạnh; tranh thủ sự lãnh đạo, giúp đỡ của Trung ương, tỉnh Quảng Ninh và các nguồn lực khác đầu tư đẩy nhanh tốc độ phát triển kinh tế hàng hóa nhiều thành phần có sự quản lý của Nhà nước theo hướng tăng dần tỷ trọng thương mại, dịch vụ, tiểu thủ công nghiệp, công nghiệp, giảm dần tỷ trọng nông - lâm nghiệp” [10].

Từ năm 2010 đến năm 2022, trên cơ sở những thành tựu kinh tế đã đạt được, Đảng bộ huyện Bình Liêu tập trung lãnh đạo phát triển kinh tế theo hướng công nghiệp hoá, hiện đại hoá và gắn với thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia về nông thôn mới. Đại hội đại biểu Đảng bộ huyện Bình Liêu nhiệm kỳ 2015 - 2020 xác định: “..., khai thác tốt tiềm năng, lợi thế của địa phương, huy động và sử dụng có hiệu quả mọi nguồn lực, phấn đấu đạt tốc độ tăng trưởng kinh tế cao, gắn với chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng tăng tỷ trọng ngành thương mại, dịch vụ và tiểu thủ công nghiệp” [9, tr.309].

Để xây dựng Bình Liêu ngày càng phát triển, phát huy mọi tiềm năng, lợi thế, Đảng bộ huyện qua các thời kỳ đều xác định rõ những phương hướng chiến lược quan trọng trên tất cả các mặt từ kinh tế, chính trị, xã hội, quốc phòng, an ninh, công tác xây dựng Đảng, chính quyền... trong đó, luôn nhấn mạnh chuyển dịch cơ cấu kinh tế nhằm nâng cao đời sống cho nhân dân là nhiệm vụ hết sức quan trọng.

Thực hiện mục tiêu đó, huyện Bình Liêu đã xây dựng và triển khai nhiều quy hoạch, kế hoạch, chương trình, đề án phục vụ phát triển kinh tế - xã hội, tiêu biểu là Quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội đến năm 2020, tầm nhìn 2030, gắn với quy hoạch thể trận quân sự trong khu vực phòng thủ. Để tạo bước đột phá, huyện tích cực huy động các nguồn lực đầu tư xây dựng Khu kinh tế cửa khẩu Hoàn Mô - Đông Văn làm động lực phát triển kinh tế; quy hoạch các ngành sản xuất nông nghiệp, lâm nghiệp, hệ thống giao thông, thủy lợi phù hợp với đặc điểm của địa phương; đồng thời, phát huy thế mạnh về cảnh quan, vị trí địa lý, bản sắc văn hóa để phát triển du lịch, dịch vụ, coi đây là một ngành kinh tế quan trọng. Đặc biệt, huyện tập trung phát triển cơ sở hạ tầng kinh tế - xã hội; ưu tiên đầu tư xây dựng, nâng cấp các tuyến giao thông, đường tuần tra biên giới. Đến năm 2022, huyện Bình Liêu đã hoàn thành nhiều dự án, công trình trọng điểm, như: cầu qua cặp cửa khẩu Hoàn Mô (Việt Nam) - Đông Trung (Trung Quốc), nâng cấp Tỉnh lộ 341,... tạo điều kiện thuận lợi để kết nối trung chuyển hàng hóa, thúc đẩy phát triển thương mại, kinh tế biên giới, dịch vụ; đẩy mạnh quảng bá tiềm năng, thế mạnh của địa phương, công bố quy hoạch các tuyến, điểm du lịch, nhằm thu hút đầu tư khai thác các loại hình du lịch, như: sinh thái, biên giới, lễ hội cộng đồng các dân tộc... Huyện Bình Liêu đẩy mạnh tái cơ cấu ngành gắn với thực hiện các dự án, đề án phát triển nông nghiệp, lâm nghiệp và chương trình, mục tiêu xây dựng nông thôn mới; phối hợp với Đoàn Kinh tế - quốc phòng 327 triển khai các dự án xóa đói giảm nghèo, giúp dân chuyển dịch cơ cấu cây trồng, vật nuôi, nâng cao giá trị sản phẩm, xây dựng thương hiệu, nhất là với những loại cây có giá trị kinh tế cao. Để nâng cao năng lực cạnh tranh, tạo điều kiện thuận lợi cho phát triển kinh tế - xã hội, huyện Bình Liêu tích cực cải cách thủ tục hành chính, có chính sách ưu đãi, thu hút đầu tư, kinh doanh, kịp thời hỗ trợ, tháo gỡ khó khăn cho doanh nghiệp; chú trọng công tác đào tạo nghề, nhất là đào tạo nghề cho lao động nông thôn phục vụ sản xuất nông nghiệp, lâm nghiệp, phát triển du lịch. Trên cơ sở đó, cơ cấu kinh tế huyện Bình Liêu từ năm 1996 đến năm 2022 có những chuyển biến tích cực.

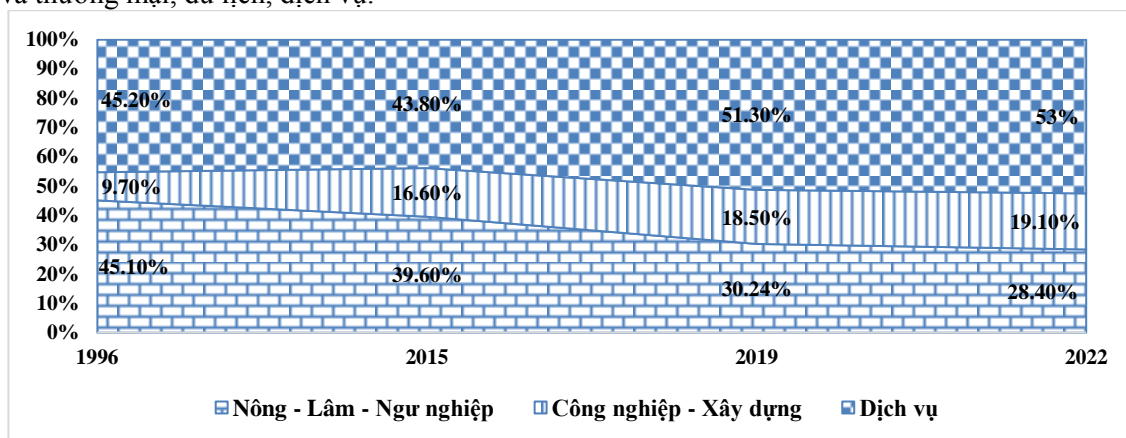
3.2. Kết quả chuyển dịch cơ cấu kinh tế

3.2.1. Chuyển dịch cơ cấu kinh tế ngành

Trong chiến lược phát triển kinh tế của huyện Bình Liêu giữa hai giai đoạn trước và sau năm 2005, về chuyển dịch cơ cấu kinh tế có sự điều chỉnh. Nếu như giai đoạn trước năm 2005, xác định cơ cấu kinh tế theo hướng nông, lâm nghiệp, thương mại, dịch vụ, công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp thì đến giai đoạn 2005, huyện xác định tăng dần tỷ trọng thương mại, dịch vụ, tiểu thủ công nghiệp, công nghiệp, giảm dần tỷ trọng nông - lâm nghiệp. Đây là sự lựa chọn đúng, phù hợp với thực tiễn và điều kiện phát triển của huyện Bình Liêu trong giai đoạn công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn.

Từ năm 1996 đến năm 2022, cơ cấu kinh tế của huyện Bình Liêu đã chuyển dịch theo chiều hướng tích cực đúng với chủ trương của Đảng và Nhà nước nhà đề ra (Hình 1). Giá trị tuyệt đối của các ngành kinh tế ở Bình Liêu từ năm 1996 đến năm 2022 đều có xu hướng tăng, thậm chí tăng rất nhanh như ngành dịch vụ. Tuy nhiên, trong cơ cấu kinh tế chung có sự chuyển dịch theo

hướng: giảm tỷ trọng nhóm ngành nông - lâm - ngư nghiệp, tăng tỷ trọng công nghiệp - xây dựng và thương mại, du lịch, dịch vụ.

Hình 1. Chuyển dịch cơ cấu kinh tế huyện Bình Liêu (1996 - 2022)

(Nguồn: Tác giả thống kê và xử lý số liệu theo báo cáo kinh tế hàng năm của huyện Bình Liêu)

Qua Hình 1 cho thấy, tỷ trọng của ngành nông - lâm - ngư nghiệp giảm dần qua các năm (từ 45,1% năm 1996 xuống 28,4% năm 2022) và đến năm 2022 xuống ở mức khá hợp lý so với đặc thù của huyện Bình Liêu, trong đó tập trung vào một lĩnh vực nông nghiệp có thể mạnh như trồng trọt, chăn nuôi, lâm nghiệp. Ngành công nghiệp - xây dựng ở Bình Liêu tăng tỷ trọng qua các năm (từ 9,7% năm 1996 lên 19,1% năm 2022), song vẫn chiếm tỷ trọng thấp hơn so với các ngành khác và các địa phương khác của tỉnh Quảng Ninh do Bình Liêu không có nhiều tiềm năng để phát triển công nghiệp. Trong khi đó, tỷ trọng giá trị sản xuất ngành dịch vụ tương đối ổn định song tăng qua các năm (từ 45,2% năm 1996 lên 53% năm 2022) đồng thời chiếm tỷ trọng lớn nhất (53% năm 2022). Kết quả này đã cho thấy cơ cấu kinh tế ngành của huyện Bình Liêu đã có sự chuyển dịch và chuyển dịch đúng hướng, tăng tỷ trọng ngành thương mại dịch vụ để phù hợp với định hướng phát triển kinh tế biên mậu, tận dụng lợi thế sẵn có về vị trí, địa hình, tài nguyên và văn hóa để phát triển ngành du lịch. Đồng thời cũng phù hợp với quá trình công nghiệp hóa, đô thị hóa của tỉnh Quảng Ninh nói riêng và cả nước nói chung [9].

Rào cản lớn nhất trong việc phát triển kinh tế - xã hội của huyện Bình Liêu trước năm 2010 là chuyển dịch cơ cấu cây trồng, vật nuôi, cơ cấu mùa vụ, cơ cấu kinh tế chưa rõ nét, sản xuất chưa tập trung, chưa có tính liên kết chặt chẽ giữa sản xuất và tiêu thụ, kết cấu cơ sở hạ tầng chưa đồng bộ, tiềm năng chưa đầu tư khai thác tốt. Nhận diện những khó khăn, hạn chế trong những năm qua, nhất là sau khi triển khai Chương trình xây dựng nông thôn mới, Đảng bộ huyện Bình Liêu đã tập trung chỉ đạo, đẩy mạnh công tác tuyên truyền nâng cao nhận thức cho cán bộ, đảng viên và nhân dân. Nghị quyết của Đảng bộ huyện Bình Liêu đã xác định sản xuất nông, lâm nghiệp là ngành kinh tế chủ lực, vì vậy cần chỉ đạo hướng dẫn nhân dân tập trung sản xuất nông nghiệp theo hướng chuyển đổi diện tích đất nông nghiệp kém hiệu quả sang trồng các loại giống mới có năng suất cao. Đến năm 2022, các xã trong huyện đã đưa 100% giống lúa mới vào sản xuất vụ chiêm, vụ mùa cũng được hơn 80% diện tích. Đồng thời chuyển một vụ lúa sang hai vụ đối với những nơi có điều kiện, hoặc một vụ lúa, một vụ màu. Ngoài ra, huyện Bình Liêu còn phát triển trồng rừng tập trung, ổn định diện tích trồng cây dong riềng hằng năm, với diện tích từ 90 đến 120 ha để chế biến miền dong, đạt từ 30 đến 35 tấn/năm, đồng thời vận động, hỗ trợ nhân dân phát triển đàn gia súc, gia cầm, trong đó chú trọng mô hình nuôi dê, nuôi cá nước chảy, nuôi ong lấy mật... [6].

3.2.2. Chuyển biến trong nội bộ từng ngành

Chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông - lâm - thủy sản

Sản xuất nông - lâm - thủy sản ở huyện Bình Liêu đang từng bước chuyển dịch theo hướng sản xuất hàng hóa và đa dạng hóa sản phẩm. Cùng với xu hướng phát triển chung về đô thị hóa

của cả nước, tỷ trọng ngành nông nghiệp của Bình Liêu cũng có xu hướng giảm dần qua các năm. Tuy vậy, giá trị tuyệt đối của ngành vẫn tăng và chiếm tỉ trọng cao, chiếm 64,2% (2013) trong khu vực nông - lâm - thủy sản và cũng đã góp phần giải quyết việc làm cho phần lớn lao động trong khu vực nông - lâm - thủy sản, đồng thời đáp ứng được nhu cầu lương thực, thực phẩm của người dân địa phương.

Bảng 1. Cơ cấu giá trị sản xuất ngành nông - lâm - thủy sản Bình Liêu

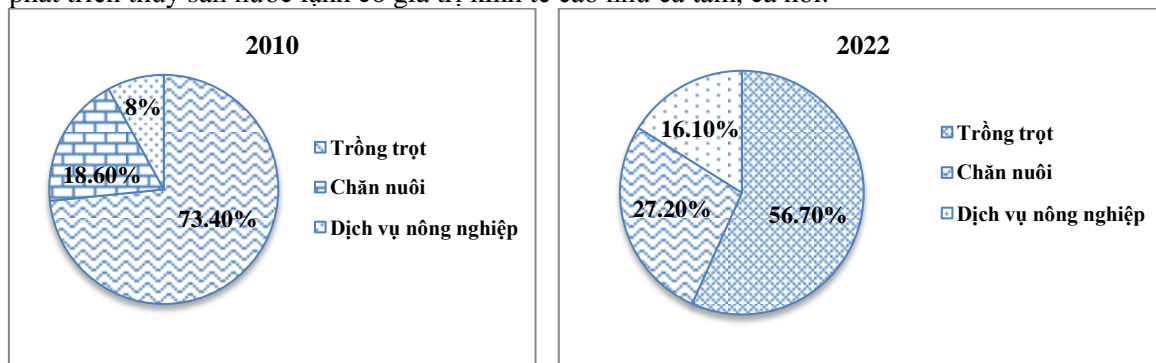
Chỉ tiêu	1996	2005	2015	2022
Nông nghiệp	84,5	66,0	63,4	56,5
Lâm nghiệp	15,4	33,5	35,4	41,4
Thủy sản	0,1	0,5	1,2	2,1

Đơn vị: %

(Nguồn: Tác giả thống kê và xử lý số liệu theo báo cáo kinh tế hàng năm của huyện Bình Liêu)

Theo kết quả bảng 1, tỷ trọng ngành lâm nghiệp của Bình Liêu tăng đều qua các năm (từ 15,4% năm 1996 lên 41,4 % năm 2022). Sự tăng trưởng này phù hợp với đặc điểm của huyện Bình Liêu vì có nhiều tiềm năng để phát triển kinh tế lâm nghiệp. Bình Liêu đang chuyển dịch từ việc trồng keo và bạch đàn sang trồng cây chủ lực như quế, hồi, sớ, kết hợp chặt chẽ phát triển lâm nghiệp với công nghiệp chế biến [9].

Sự chuyển dịch trên là điểm khác biệt của huyện Bình Liêu so với các địa phương khác của tỉnh Quảng Ninh và của cả nước vì diện tích mặt nước ít và Bình Liêu là huyện không giáp biển. Xu hướng chung của ngành kinh tế nông nghiệp ở các địa phương khác là giảm tỷ trọng ngành lâm nghiệp, nông nghiệp, tăng tỷ trọng ngành thủy sản. Nhưng ở Bình Liêu giá trị ngành thủy sản chiếm tỷ trọng rất thấp. Từ năm 1996 đến năm 2000, ngành thủy sản không được chú trọng phát triển theo hướng hàng hóa, chủ yếu là ao cá trong các gia đình. Đến năm 2022, trong xu thế chuyển dịch cơ cấu kinh tế, tỷ trọng ngành thủy sản ở Bình Liêu đã chiếm 2,1% trong tổng giá trị ngành nông nghiệp. Điểm sáng trong sản xuất thủy sản ở huyện Bình Liêu là đã chuyển đổi sang phát triển thủy sản nước lạnh có giá trị kinh tế cao như cá tầm, cá hồi.

Hình 2. Cơ cấu giá trị kinh tế ngành nông nghiệp huyện Bình Liêu năm 2010 và năm 2022

Số liệu tại Hình 2 chỉ ra rằng, trong kinh tế nông nghiệp, đến năm 2022 ngành trồng trọt vẫn chiếm tỉ trọng lớn trong cơ cấu của ngành nông nghiệp (56,7%) và đang có xu hướng giảm dần. Trong ngành trồng trọt, tỷ trọng của cây lúa giảm dần, tăng tỷ trọng cây công nghiệp (dong riêng), cây rau vụ đông, cây ăn quả, cây dược liệu... Từ năm 2000, huyện Bình Liêu chỉ đạo thực hiện chuyển đổi cơ cấu mùa vụ và cơ cấu giống cây trồng phù hợp với điều kiện khí hậu, thổ nhưỡng của địa phương và tập quán sản xuất của nhân dân; thực hiện tốt công tác cung ứng giống cây trồng và vật tư sản xuất; quan tâm công tác bảo vệ thực vật, do vậy năng suất các loại cây trồng tăng. Từ năm 2018, huyện đã xây dựng kế hoạch và vận động nông dân hình thành những cánh đồng, vườn, ruộng hoa tươi, rau xanh, cây có múi, dâu tây... những sản phẩm nông nghiệp rất mới lạ, tập trung ở các xã Lục Hồn, Đông Vãn, Hoàn Mô, thị trấn Bình Liêu [10].

Ngành chăn nuôi chiếm tỷ trọng ít nhưng có tỷ trọng không ngừng tăng (từ 18,6% năm 2010 tăng lên 27,2% trong năm 2022). Do đó, chăn nuôi chưa trở thành ngành kinh tế chính ở huyện

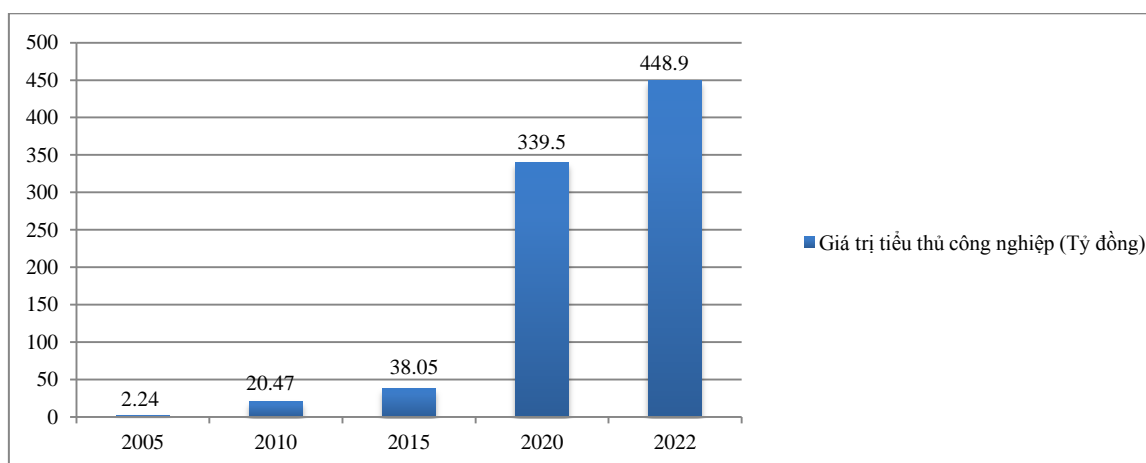
Bình Liêu. Ngành chăn nuôi ở Bình Liêu chuyển dịch theo hướng sản xuất hàng hoá, đáp ứng nhu cầu của thị trường. Bên cạnh đó, chăn nuôi của huyện Bình Liêu cũng chuyển biến theo hướng giảm tỷ trọng của vật nuôi lấy sức kéo, tăng tỷ trọng của vật nuôi lấy thịt, trứng, nuôi ong lấy mật... Tuy nhiên, các loại vật nuôi như trâu, dê và lợn có sự sụt giảm trong giai đoạn năm 2010 - 2022. Trong đó, lượng sụt giảm lớn nhất ở lợn do tình hình dịch bệnh trên đàn vật nuôi diễn ra tương đối phức tạp, gây ra lẻ tẻ ở nhiều nơi và nhiều thời điểm khác nhau, số lượng các loại vật nuôi bị mắc bệnh khá nhiều, tạo thành các đợt lớn. Nguồn lợn xuất khẩu sang thị trường Trung Quốc không ổn định do chính sách đóng cửa biên giới của Trung Quốc và do những tác động của dịch Covid-19. Ngoài ra, ngành chăn nuôi gặp một số khó khăn như đợt rét đậm, rét hại đã gây thiệt hại tương đối lớn [11].

Sản xuất nông - lâm nghiệp ở Bình Liêu tiếp tục tranh thủ tối đa các nguồn lực đầu tư cho sản xuất, mặt khác đẩy mạnh chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng sản xuất hàng hoá tập trung, gắn với chế biến sản phẩm, mạnh dạn đưa các loại cây trồng, vật nuôi có hiệu quả kinh tế cao vào sản xuất như: trồng dong riềng, cây sớ, chăn nuôi bò và dê... Hướng đi đó đã đem lại hiệu quả rõ rệt, giá trị sản xuất nông nghiệp năm 2022 đạt 476,9 tỷ đồng, trong khi đó năm 2015 là 289,82 tỷ đồng [11].

Chuyển dịch cơ cấu kinh tế công nghiệp - xây dựng

Huyện Bình Liêu không có nhiều nguồn lực cho sự phát triển của ngành công nghiệp như nhiều địa phương khác của tỉnh Quảng Ninh. Do đó, từ năm 1996 đến năm 2022, sự phát triển công nghiệp của Bình Liêu chủ yếu dựa trên những nguồn nguyên nhiên liệu sẵn có của huyện, vẫn chưa khắc phục được tình trạng sản xuất tản mạn mang nặng tính bao cấp, thiếu vốn, trình độ công nghệ phần lớn còn lạc hậu, thiết bị ít được đổi mới... Vì vậy, năng suất, hiệu quả sản xuất còn thấp, tính cạnh tranh sản phẩm còn yếu, các sản phẩm công nghiệp làm ra chất lượng chưa đáp ứng được yêu cầu xuất khẩu ra thị trường bên ngoài. Sản phẩm làm ra chủ yếu ở dạng thô hoặc là các sản phẩm bán thành phẩm có giá trị kinh tế không cao. Trong khi đó, Bình Liêu có nhiều điều kiện thuận lợi để phát triển ngành kinh tế tiêu thủ công nghiệp. Các sản phẩm thương hiệu thế mạnh như: Miến dong Bình Liêu, dầu sớ Bình Liêu, mật ong Bình Liêu tiếp tục khẳng định được thương hiệu và mở rộng thị trường, đáp ứng một phần nhu cầu sản xuất, tiêu dùng của nhân dân.

Hình 3 đã thể hiện rõ sự phát triển nhanh trong giá trị sản xuất công nghiệp - xây dựng ở Bình Liêu từ năm 2005 đến năm 2022. Năm 2022, giá trị sản xuất công nghiệp - xây dựng đạt 448,9 tỷ đồng (giá so sánh năm 2010), gấp 200 lần so với giá trị năm 2005. Đến ngày 31/12/2022, huyện Bình Liêu đã sản xuất gạch nung được 10,81 triệu viên; miến dong đạt 360 tấn; sản xuất 5.928 sản phẩm mộc; 300 nghìn m³ nước sinh hoạt; chế biến 10.511 tấn lương thực; may mặc 8.665 sản phẩm; tinh dầu sớ 10.065 lít; khai thác 3.635 m³ cát, đá, sỏi ... Do đó, ngành công nghiệp - xây dựng ở Bình Liêu chiếm tỷ trọng ngày càng tăng trong tổng giá trị nền kinh tế, qua đó thúc đẩy quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế của huyện Bình Liêu theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa [11].

Hình 3. Giá trị sản xuất tiêu thủ công nghiệp Bình Liêu qua các năm

Chuyển dịch cơ cấu kinh tế thương mại - dịch vụ

Từ năm 1996 đến năm 2022, thương mại và dịch vụ Bình Liêu có sự chuyển biến sâu sắc với sự tham gia của nhiều thành phần kinh tế, thị trường ngày càng sôi động, hình thành hệ thống mạng lưới, kênh lưu thông phân phối hàng hóa theo cơ chế thị trường. Ngành thương mại, dịch vụ Bình Liêu luôn đạt tốc độ tăng trưởng cao, bình quân hàng năm đạt 16,7%. Nội thương ngày càng phát triển với những nét đặc sắc của phiên chợ vùng cao. Tổng mức bán lẻ hàng hóa và dịch vụ tiêu dùng xã hội của huyện Bình Liêu từ năm 2004 đến năm 2022 có tốc độ gia tăng liên tục (từ 86,2 tỷ đồng năm 2005 lên 401,3 tỷ đồng năm 2022), tăng khoảng 500% [11].

Ngoại thương được đẩy mạnh qua Khu kinh tế cửa khẩu Hoàn Mô - Đông Văn, thúc đẩy phát triển kinh tế biên mậu với nước bạn Trung Quốc. Tổng kim ngạch xuất nhập khẩu của huyện Bình Liêu không ngừng tăng từ năm 2015 (38,53 triệu USD) đến năm 2020 (98,8 triệu USD). Tuy nhiên, kim ngạch xuất khẩu của Bình Liêu từ năm 2020 đến năm 2022 đột ngột giảm do từ tháng 02-4/2022 phía Trung Quốc tạm dừng các hoạt động xuất nhập cảng phương tiện, xuất nhập khẩu hàng hóa qua cửa khẩu Hoàn Mô - Đông Trung. Đến ngày 26/4/2022 phía Trung Quốc đã thực hiện thông quan hàng hóa nhập khẩu nhưng lượng xe rất thấp, chủ yếu là nhập khẩu, hoạt động xuất khẩu đến nay vẫn tạm ngừng do phía Trung Quốc tiếp tục thực hiện chính sách “Zero Covid”, ảnh hưởng lớn đến thu ngân sách nhà nước.

Hoạt động du lịch từng bước được đầu tư và phát triển để trở thành ngành kinh tế mũi nhọn của huyện. Việc triển khai kế hoạch phát triển du lịch Bình Liêu nhằm từng bước đưa hoạt động du lịch vào chiều sâu, có chất lượng, xây dựng các sản phẩm du lịch đặc sắc, hấp dẫn riêng có dựa vào các yếu tố như bản sắc văn hóa độc đáo của nhân dân địa phương, đưa Bình Liêu thành trung tâm du lịch cộng đồng, điểm đến khác biệt trên bản đồ du lịch Quảng Ninh [5].

4. Kết luận

Kết quả phát triển kinh tế đã từng bước hình thành cơ cấu kinh tế của huyện Bình Liêu theo định hướng nông lâm nghiệp - tiểu thủ công nghiệp - thương mại - dịch vụ mặc dù tỷ trọng còn chênh lệch giữa các ngành. Đặc biệt, lĩnh vực thương mại - dịch vụ có sự tăng trưởng nhanh, góp phần tạo việc làm, nâng cao mức sống của nhân dân. Thực hiện chủ trương đổi mới của Đảng, nền kinh tế hàng hóa nhiều thành phần đã được hình thành trên địa bàn huyện. Một số đơn vị kinh tế hoạt động ít hiệu quả được sắp xếp lại, kinh tế quốc doanh, tập thể, hộ gia đình cùng tồn tại và phát triển, góp phần vào tốc độ phát triển kinh tế - xã hội của huyện trong những năm đầu đổi mới.

Như vậy, từ năm 1996 đến năm 2022, cơ cấu kinh tế của huyện Bình Liêu có sự chuyển dịch mang tính tích cực, vừa nằm trong xu hướng chuyển dịch cơ cấu kinh tế chung của cả nước và của tỉnh Quảng Ninh, vừa có sự chuyển dịch mang yếu tố đặc trưng của một huyện vùng cao biên giới. Sự chuyển dịch đó đã hình thành cơ cấu kinh tế nông - lâm - ngư - tiểu thủ công nghiệp - dịch vụ; qua đó, góp phần khai thác hết những tiềm năng và lợi thế của địa phương để phát triển tổng hợp các ngành kinh tế đồng thời nâng cao thu nhập cho người dân. Đồng thời, phát triển và chuyển dịch kinh tế trên địa bàn huyện Bình Liêu cũng tạo cơ sở cho sự phát triển các lĩnh vực xã hội như giáo dục, y tế, văn hóa... cải thiện đáng kể đời sống người dân trên địa bàn huyện cả về vật chất và tinh thần. Tuy nhiên, trong quá trình chuyển dịch cơ cấu đó, những tiềm năng và lợi thế của Bình Liêu về thương mại, dịch vụ và tiểu thủ công nghiệp vẫn chưa được phát huy, thể hiện ở tỷ trọng cơ cấu còn thấp. Để khắc phục hạn chế này, trong thời gian tới, Đảng bộ, chính quyền và nhân dân huyện Bình Liêu cần thực hiện một số giải pháp như: kịp thời vận dụng linh hoạt các chủ trương, chính sách phát triển kinh tế của Đảng và Nhà nước phù hợp với thực tiễn địa phương; đẩy mạnh phát triển ngành kinh tế có thế mạnh (du lịch, thương mại, thủ công nghiệp); tạo thêm nhiều nguồn lực để phát triển kinh tế địa phương.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] D. V. Ngo, “Agricultural Economic Structure Transformation in Pho Yen town, Thai Nguyen Province,” *TNU Journal of Science and Technology*, vol. 225, no. 03, pp. 210-218, 2020.

-
- [2] V. T. Nguyen, "Solutions to Promote the Economic Structural Transformation in Bac Giang province towards Industrialization and Modernization to 2020 with a vision to 2030," *TNU Journal of Science and Technology*, vol. 170, no. 10, pp. 97-102, 2017.
- [3] O. T. T. Nguyen, "Thai Nguyen Economic Structure Transformation the period 1997 - 2017," *TNU Journal of Science and Technology*, vol. 201, no. 08, pp. 45-50, 2019.
- [4] A. T. P. Dang, "Evaluation of Potential for community-based tourism development in Binh Lieu district, Quang Ninh province," *Hue Science Journal*, vol. 66, no. 2, pp. 83-91, 2021.
- [5] L. H. Pham, "Development of Tourism in Ethnic Minority Areas in Binh Lieu district, Quang Ninh province," *Journal of Traditional Culture and Development*, vol. 11, pp. 101-108, 2022.
- [6] D. X. Do, "Current Situation of Production and Solutions for Sustainable Sevelopment of Achira in Binh Lieu and Tien Yen districts in Quang Ninh province," *Vietnam Journal of Agricultural Science*, Part I, pp. 138-146, December 2020.
- [7] D. V. Nguyen, "Evaluation of the Implementation of the one product per commune, ward program in Binh Lieu district, Quang Ninh province," *Vietnam Journal of Agricultural Science*, vol. 18, no. 1, pp. 64-72, 2020.
- [8] T. H. Hoang, "Building New Countryside in Binh Lieu district, Quang Ninh province," *Journal of Finance - Theoretical and Professional Information agency of the Financial Industry*, no. 705, pp.184-186, May 2019.
- [9] Binh Lieu District Party Committee, *Binh Lieu District 100 years of establishment, construction and development*. Social Science Publishing House, Hanoi, 2022.
- [10] Binh Lieu District Party Committee, *History of Binh Lieu District Party Committee 1945 – 2015*. Political Theory Publishing House, Hanoi, 2015.
- [11] Binh Lieu District People's Committee, *Summary report on socio-economic tasks in 2022, orientation and tasks in 2023*, 2022.